

ЧИРИНА Валерія
студентка Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ У МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ: ПОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА

В умовах становлення України як правової держави та євроінтеграційних процесів підвищується роль та авторитет юридичної професії. Однією з актуальних проблем є проблема низького рівня або відсутності професійної етики у правників. Предметом діяльності суддів, прокурорів та співробітників органів правопорядку насамперед є захист та гарантування прав людини. Безпосередньо важливо, щоб діяльність представників цих професій була еталоном ставлення до людини і відповідала загальноприйнятим правилам моралі.

Вивчення моральних аспектів і проблем юридичної професії нині стає не менш значущим, ніж знання конкретних законів і механізмів їх застосування, необхідних кожному правнику, який прагне до глибокого опанування професійними навичками, усвідомлення гуманістичного сенсу та покликання юридичної професії [1, с. 4].

Формування професійної етики майбутніх суддів, прокурорів та працівників органів правопорядку залежить від самої особи та від закладу вищої освіти (далі – ЗВО). Наразі вивчення юридичної деонтології повністю не охоплює пізнання етичних норм юриста та має іншу спрямованість. Окрім цього, вивчення цього предмета є недостатнім, тому що загалом їй приділяється навчальний семестр. Ця тривалість є замалою для освоювання та пізнання всіх моральних аспектів і тонкощів професії правника. Однією з проблем деформації професійної етики майбутніх правників є приділення неналежної уваги цьому аспекту юридичної професії в українських ЗВО. На мою думку, доречним було би запровадити такий предмет, як «Професійна етика юриста» протягом одного курсу. Запровадження такої навчальної базової дисципліни, як «Професійна етика юриста» підвищило би рівень відповідальності майбутніх правників. По закінченню цього курсу було би обов'язковим проведення іспиту, який би складався з двох блоків – теоретичного та практичного. Важливим є те, що певні моменти етичної поведінки прокурорів, суддів, працівників правоохоронних органів мають висвітлюватися в різних навчальних дисциплінах. Окрім цього, протягом чотирьох років навчання елементом розвитку професійної етики повинні бути різноманітні тренінги, майстер-класи, практику-

ми із дотриманням етичних у різних юридичних професіях, які б дозволяли вдосконалювати моральні навички майбутнього правника.

Я вважаю, що окрему увагу в цьому предметі мають приділяти погляду на соціальні мережі майбутніх прокурорів, суддів та співробітників органів правопорядку. Наразі студенти ведуть активне життя в Інтернеті, проте мають розуміти, що юрист має бути толерантним у своїх дописах, політично нейтральним, секуляризованим (світським), не допускати у своїх постах, коментарях нецензурних слів, не переходити на особистісні характеристики у спорах, не виставляти фото, які ставлять під сумнів моральність юриста.

Наприклад, у ст. 20 Кодексу суддівської етики зазначено: «Участь судді у соціальних мережах, Інтернет-форумах та застосування ним інших форм спілкування в мережі Інтернет є допустимими, проте суддя може розміщувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету судді та судової влади» [2]. Практика застосування цього положення демонструє досить показові приклади.

Так, 2 серпня 2018 року Вища рада правосуддя (далі – ВРП) розглянула скаргу судді Октябрського районного суду міста Полтави Лариси Гольник на рішення Третьої Дисциплінарної палати ВРП від 23 травня 2018 року № 1467/Здп/15-18 про притягнення її до дисциплінарної відповідальності. У соціальній мережі Facebook суддя Л. Гольник опублікувала статтю під назвою «Тому що послідовний. І тричі легітимний!!! А колектив покірний, мов ті вівці» та додало фото зі стадом овець, у якій йдеться про чергові збори суддів Октябрського районного суду міста Полтави. Третя Дисциплінарна палата ВРП дійшла висновку, що «надання суддею Гольник Л.В. зневажливої оцінки своїм колегам-суддям, що виразилося у порівнянні їх з вівцями, що сприймається як образа та зменшують авторитет правосуддя. Проте 17 січня 2019 року Велика Палата Верховного Суду України скасувала рішення ВРП, аргументуючи це тим, що суддя реалізовувала право на свободу вираження поглядів, проте повинна була вести себе стриманіше. Суд у своєму рішенні зазначив, що такий захід дисциплінарної відповідальності як догана з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом одного місяця не є пропорційним вчиненому порушенню [3].

Також актуальним є рішення від 14 листопада 2018 року № 504дп-18 КДКП щодо притягнення прокурора Донецької області Солдатової Наталії Олександрівни до дисциплінарної відповідальності та накладення на неї дисциплінарного стягнення у виді звільнення. Рішення ґрунтувалось на тому, що прокурор ставила «лайки» на дописах учасників терористичної організації «ДНР», її проросійських поглядів, зневажливе ставлення до України, Президента України, військовослужбовців ЗСУ, позитивне ставлення до анексії Криму Російською Федерацією, її Президента, про наявність у її діях прихильного ставлення до закликів щодо насилля за національними ознаками, поширення комуністичної символіки, пропаганди комуністичного та націонал-соціаліс-

тичного (нацистського) тоталітарних режимів тощо [4]. Отже, такі приклади мають бути розглянуті студентами разом з викладачами для аналізу професійної етичної поведінки юриста.

Підбиваючи підсумки, хотілось би нагадати слова Альфреда Нобеля: «Хороша репутація більш важлива, ніж чиста сорочка. Сорочку можна випрати, репутацію – ніколи». Враховуючи, що в юридичній професії саме внутрішні переконання, власні моральні принципи формують ставлення юриста до своєї справи, що надалі має відповідні правові наслідки, то високий рівень їх моральної та професійної культури – необхідний фактор якісного виконання поставлених перед ними завдань, тому все залежить тільки від самої особи та від розуміння її відповідальності перед собою та суспільством.

Я вважаю, що особа, яка планує стати суддею, прокурором чи працівником правоохоронного органу, має розуміти суспільну важливість цієї професії й те, що її обсяг права на приватне життя суттєво зменшиться. Студент повинен усвідомлювати принципи і світоглядні цінності юридичної професії та бути готовим до цього. «Професійна етика юриста» як навчальна дисципліна повинна ознайомити студентів із моральним характером діяльності щодо здійснення правосуддя, правового захисту людини, виконання функцій прокурора, слідчої роботи, а також з іншими видами діяльності, яку здійснюють юристи. Вона буде сприяти правильному формуванню свідомості, поглядів працівників юридичної професії, оскільки буде орієнтувати їх на неухильне дотримання моральних норм, забезпечення справедливості, захисту прав, свобод, честі й гідності людей, охорону власної честі й репутації в майбутньому.

Отже, професійна етика юриста – це навчальна дисципліна, яка повинна посісти чільне місце в українських правничих ЗВО, тому що саме такий предмет наділений евристичним потенціалом і формує незалежних, неупереджених, справедливих, вихованих правників з високими моральними цінностями.

Список використаних джерел:

1. Лозовий В.О., Петришин О.В Професійна етика юриста. Право. 2004. URL: <http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/05/Lozovoi.pdf> (дата звернення: 14.08.2019).
2. Кодекс суддівської етики, затв. XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13> (дата звернення: 14.08.2019).
3. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. URL: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2018/11/14/80> (дата звернення: 14.08.2019).
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79472855> (дата звернення: 14.08.2019).